Lieta Nr. A420267722
A-00782-23/22
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0920.A420267722.6.S

Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2023.gada 20.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese S. Audzere,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA /Nosaukums A/ pieteikumu par mantisko zaudējumu 21 439,56 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – dienests) 2012.gada 1.marta mantu un dokumentu uzskaites un izņemšanas protokolu administratīvā pārkāpuma lietā izņemts pieteicējai SIA /Nosaukums A/ piederošais zelts. Ar dienesta 2012.gada 7.marta lēmumu izņemto preci nolemts atdot pieteicējai.

Nepiekrītot 2012.gada 1.marta mantu un dokumentu uzskaites un izņemšanas protokolam, pieteicēja iesniedza sūdzību dienestā, kurš ar 2012.gada 24.jūlija lēmumu Nr. 22.5/58637 (turpmāk – dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmums) minēto protokolu atzina par tiesisku.

Pieteicēja 2012.gada 20.augustā iesniedza sūdzību par dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, kura atteica ierosināt administratīvā pārkāpuma tiesvedību. Pieteicēja 2012.gada 6.septembrī iesniedza blakus sūdzību Rīgas apgabaltiesā, kura ar 2012.gada 12.oktobra lēmumu to noraidīja.

Ņemot vērā Rīgas apgabaltiesas lēmumā norādīto, ka dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmums ir pārsūdzams administratīvajā tiesā, pieteicēja 2012.gada 18.oktobrī iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, kur sākotnēji tika ierosināta administratīvā lieta, bet pēc tam ar tiesas 2014.gada 20.janvāra lēmumu tiesvedību lietā izbeidza. Par minēto tiesas lēmumu pieteicēja iesniedz blakus sūdzību Augstākajai tiesai, kura ar 2014.gada 5.marta lēmumu blakus sūdzību noraidīja.

Ar vispārējās jurisdikcijas tiesu nolēmumiem secināts, ka pieteicēja nav atzīstama ne par personu, kura saukta pie administratīvās atbildības, ne par cietušo administratīvā pārkāpuma lietā, savukārt administratīvās tiesas secinājušas, ka pieteicējas prasījums par mantu izņemšanas protokola atcelšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, tādēļ tai nav tiesību pārsūdzēt lēmumu par mantas izņemšanu.

Pieteicēja iesniedza pieteikumu Satversmes tiesā par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta pirmās daļas un 288.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.pantam. Ar Satversmes tiesas 2014.gada 3.oktobra lēmumu ierosināta lieta Nr. 2014-33-01.

2015.gada 12.februārī pieņemts likums "Grozījumi Latvijas Republikas Administratīvo pārkāpumu kodeksā", kodeksa 279.panta pirmo daļu izsakot jaunā redakcijā.

Tā kā pieteicējai bija tiesības līdz 2015.gada 10.aprīlim vērsties ar pieteikumu tiesā, lai pārsūdzētu administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu daļā par savu mantu, ar Satversmes tiesas 2015.gada 11.marta spriedumu lietā Nr. 2014-33-01 tiesvedība izbeigta.

Pieteicēja atkārtoti vēršas tiesā un ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 21.septembra spriedumu atcelts dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmums. Savukārt ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2016.gada 12.septembra spriedumu Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 21.septembra spriedums atstāts negrozīts.

[2] Pieteicēja 2016.gada 14.novembrī vērsās ar iesniegumu dienestā, lūdzot atlīdzināt ar saņemto juridisko palīdzību saistītās izmaksas 22 393,04 *euro*. Ar dienesta 2017.gada 17.janvāra lēmumu Nr. 22.11-5/339 pieteicējas lūgums tika apmierināts daļā par 137,30 *euro* atlīdzību, pamatojoties uz Ministru kabineta 2011.gada 8.novembra noteikumiem Nr.859 "Noteikumi par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru" (turpmāk – noteikumi Nr. 859).

Minētā dienesta lēmuma pārsūdzēšanas rezultātā iesniedzējas lūgums tika apmierināts vēl par 256,10 *euro* atlīdzību (saskaņā ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 30.novembra spriedumu lietā Nr. A420169717), kā arī par 28,46 *euro* atlīdzību (saskaņā ar Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 9.oktobra spriedumu lietā Nr. A420169717). Ar Augstākās tiesas rīcības sēdes 2020.gada 20.novembra lēmumu lietā Nr. SKA398/2020 atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

[3] Uzskatot noteikumu Nr. 859 3., 4. un 5.punktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2015.gada 8.maija līdz 2020.gada 9.aprīlim) par neatbilstošu Satversmes 92.panta pirmajam teikumam, pieteicēja vērsās ar pieteikumu Satversmes tiesā. Ar Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta spriedumu lietā Nr. 2021-25-03 (turpmāk arī – Satversmes tiesas spriedums) cita starpā nospriests atzīt noteikumu Nr. 859 3., 4. un 5.punktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2015.gada 8.maija līdz 2020.gada 9.aprīlim), ciktāl tas neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā, par neatbilstošu Satversmes 92.panta pirmajam teikumam. Tāpat Satversmes tiesa nolēma, ka attiecībā uz pieteicēju un personām, kas uzsākušas un turpina savu pamattiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, atzīt noteikumu Nr. 859 3., 4. un 5.punktu (redakcijā,

kas bija spēkā no 2015.gada 8.maija līdz 2020.gada 9.aprīlim), ciktāl tas neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā, par neatbilstošu Satversmes 92.panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no attiecīgās personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža. Konkrētajā gadījumā attiecībā uz pieteicēju konkrētās tiesību normas atzīstamas par spēkā neesošām no 2017.gada 17.janvāra, kad dienests pieņēma lēmumu par pieteicējai atlīdzināmajiem juridiskās palīdzības izdevumiem.

[4] Ņemot vērā minēto Satversmes tiesas spriedumu, pieteicēja atkārtoti lūdza dienestam atlīdzināt atlikušo prasīto zaudējumu summu 21 971,18 *euro*, ko veido juridiskās palīdzības izdevumi.

Ar dienesta 2022.gada 30.augusta lēmumu Nr. 30.1/22.11/4296 pieteicējas lūgums apmierināts daļēji, atlīdzinot 531,62 *euro*, savukārt pārējā daļā noraidīts (turpmāk – Lēmums). Lēmumā dienests atsaucies uz Satversmes tiesas spriedumā minēto, ka noteikumi Nr. 859 tika izstrādāti pēc analoģijas ar Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumiem Nr. 1493 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr. 1493) un ir pamatoti salīdzināt un pielīdzināt noteikumus Nr. 859 ietvertās juridiskās palīdzības atlīdzinājuma takses ar noteikumu Nr. 1493 ietvertajām taksēm. Ņemot vērā minēto, dienests, lemjot par pieteicējai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izdevumu apmēru lietas ietvaros, ir ņēmis vērā noteikumos Nr. 1493 ietvertās juridiskās palīdzības atlīdzinājuma takses.

[5] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās tiesā, norādot turpmāk minētos argumentus.

[5.1] Pieteicējai nav saprotams, kāpēc dienests, nosakot juridiskās palīdzības izmaksu atlīdzināmo apmēru, vienā gadījumā piemēro noteikumus Nr.859, bet otrā noteikumus Nr.1493.

[5.2] Lai arī noteikumi Nr. 859 izstrādāti pēc analoģijas ar noteikumiem Nr. 1493, no Satversmes tiesas sprieduma izriet tikai tas, ka Ministru kabinets ir atzinis, ka, piemērojot noteikumus Nr. 859 redakcijā, kas bija spēkā līdz 2020.gada 9.aprīlim, ir konstatējama nepilnība attiecībā uz gadījumu, kad juridiskās palīdzības sniedzējs ir pievienotās vērtības nodokļa maksātājs. Lai novērstu šo nepilnību, kādu brīdi noteikumi Nr. 1493 šajā vienā jautājumā bija piemērojami pēc analoģijas, taču pēcāk Ministru kabinets papildināja noteikumu Nr. 859 3.punktu ar nepieciešamo regulējumu. Līdz ar to ne no Satversmes tiesas sprieduma, ne no citiem apsvērumiem nav izdarāms secinājums, ka abi iepriekšminētie noteikumi būtu savstarpēji vai kombinētā veidā piemērojami pēc analoģijas kompensējamo zaudējumu apmēra noteikšanai.

[5.3] Satversmes tiesa spriedumā ir nepārprotami noteikusi, ka noteikumu Nr. 859 normas ir neatbilstošas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam, ciktāl tās neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā.

[5.4] Kompensācija nav uzskatāma par saprātīgu, jo no 22 393,04 *euro* zaudējumiem par juridiskās palīdzības izmaksām pieteicējai ir kompensēti tikai 788 *euro*, kas nenosedz pat pieteicējai no juridiskās palīdzības izmaksām izrietošo nomaksājamo pievienotās vērtības nodokli. Tātad valsts šajā gadījumā ne vien nav kompensējusi pieteicējai radušos izdevumus, bet ar savu prettiesisko rīcību pat nopelnījusi naudu pievienotās vērtības nodokļa veidā.

[6] Dienests paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un norāda, ka personu nolīgtā samaksa par juridisko palīdzību ne vienmēr ir samērīga ar faktiski ieguldīto darbu. Atbilstoši Augstākās tiesas 2020.gada 20.novembra rīcības sēdes lēmumā lietā Nr. SKA398/2020 norādītajam, lemjot par piešķiramā atlīdzinājuma apmēru, ir nepieciešams, no vienas puses, nodrošināt ikviena indivīda tiesības uz kvalificētu juridisko palīdzību un, no otras puses, saprātīgi un efektīvi izmantot valsts budžeta līdzekļus. Arī Satversmes tiesa 2010.gada 11.jūnija lēmumā lietā Nr. 2010-11-01 ir atzinusi, ka valstij nav pienākuma pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus, kas radušies, apstrīdot un pārsūdzot administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Motīvu daļa

[7] Pieteicēja lūdz atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kas tai ir radušies, veicot zvērinātu advokātu birojam "Cobalt" (iepriekšējais nosaukums – "Borenius") (turpmāk – advokātu birojs) samaksu par saņemto juridisko palīdzību saistībā ar administratīvā pārkāpuma lietu, kas uzsākta pēc tam, kad ar dienesta 2012.gada 1.marta mantu un dokumentu uzskaites un izņemšanas protokolu administratīvā pārkāpuma lietā izņemts pieteicējai piederošais zelts, kā arī ar dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmuma, ar kuru minētais protokols atzīts par tiesisku, pārsūdzēšanu tiesā.

Ar Lēmumu nolemts daļēji apmierināt pieteicējas prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, kas nav tikuši atlīdzināti ar dienesta 2017.gada 17.janvāra lēmumu Nr. 22.115/339 un administratīvās lietas Nr. A420169717 ietvaros.

Kā izriet no Lēmuma dienests pieteicējas 2022.gada 25.aprīļa iesniegumu ir izskatījis atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumam (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Līdz 2018.gada 28.februārim Zaudējumu atlīdzināšanas likumā bija ietverts regulējums, kas noteica zaudējumu atlīdzināšanas kārtību arī administratīvo pārkāpumu lietās (2.[1] pants). Taču 2018.gada 1.martā stājās spēkā grozījumi Zaudējumu atlīdzināšanas likumā, ar kuriem minētā norma tika izslēgta, jo 2018.gada 1.martā spēkā stājās Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums), kas ir speciālais likums attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā.

Minēto regulējumu mērķis šobrīd iezīmē ietvaru un jomu, kurā katrs no tiem piemērojams. Proti, Zaudējumu atlīdzināšanas likuma kārtībā atlīdzināmi zaudējumi un nemantiskais kaitējums, kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes darbību valsts pārvaldes jomā – izdotu administratīvo aktu vai veiktu faktisko rīcību. Turpretī Kaitējuma atlīdzināšanas likuma kārtībā šobrīd atlīdzināmi zaudējumi un nemantiskais kaitējums, kas nodarīts ar iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesisku vai nepamatotu rīcību kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā. (*Augstākās tiesas 2019.gada 18.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1533/2019 11.punkts un Augstākās tiesas 2020.gada 16.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA1123/2020 6.punkts*).

Tā kā pieteicēja lūdz atlīdzināt zaudējumus, kas viņai nodarīti ar prettiesisku dienesta rīcību administratīvā pārkāpuma lietvedībā, šāds iesniegums no 2018.gada 1.martā būtu izskatāms atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likumam un izdevumi par juridisko palīdzību būtu atlīdzināmi atbilstoši noteikumu Nr. 1493 V nodaļas nosacījumiem (Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta trešā daļa).

Tomēr konkrētais gadījums ir īpašs, jo dienests pēc Satversmes tiesas sprieduma atkārtoti izskatot pieteicējas 2022.gada 25.aprīļa iesniegumu būtībā turpina administratīvo procesu par zaudējumu atlīdzinājumu, kas tika uzsākts pēc pieteicējas 2016.gada 14.novembra iesnieguma. Dienests un Administratīvā rajona tiesā pirmreizēji izskatot pieteicēja iesniegumu par zaudējuma atlīdzinājumu piemēroja tobrīd spēkā esošo Zaudējumu atlīdzināšanas likuma tiesisko regulējumu un juridiskās palīdzības apmēru noteica atbilstoši noteikumos Nr. 859 paredzētajā apmērā (Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešā daļa). Kaitējuma atlīdzināšanas likums stājās spēkā laikā, kad administratīvā lieta Nr. A420169717 atradās Administratīvajā apgabaltiesā apelācijas tiesvedībā, bet saskaņā ar minētā likuma pārejas noteikumiem, Administratīvā apgabaltiesa un Augstākā tiesa turpināja izskatīt lietu atbilstoši tiesiskajam regulējuma, kas bija spēkā līdz šī likuma spēkā stāšanās dienai. Arī Satversmes tiesas spriedumā tika vērtēta noteikumu Nr. 859 atbilstība

Satversmei. Ņemot vērā minēto, tiesa pieteicējas pieteikumu izskatīs atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likumam.

[8] Satversmes 92.panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Minētā norma arī noteic, ka ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai tiesības uz atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

No minētā tiesiskā regulējuma secināms, ka, lai noteiktu pieteicēju tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, ko tai nodarījusi iestāde, ir jākonstatē: 1) iestādes prettiesisks administratīvais akts; 2) faktiskās sekas – cietušā mantas samazinājums vai nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums; 3) tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību un zaudējumiem (kaitējumu).

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu mantiskais zaudējums aptver arī ar juridisko palīdzību saistītas izmaksas, kuru maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets. Uz minētās likuma normas pamata izdoti noteikumi Nr. 859.

[9] Tiesa konstatē, ka lietā nav strīda par to, ka ir konstatējama cēloņsakarība starp dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmuma atcelšanu un pieteicējas izdevumiem par juridiskās palīdzības saņemšanu. Tāpat lietā nav strīda, ka pieteicēja šos juridisko palīdzību ir saņēmusi un veikusi to apmaksu.

Minētais fakts ir apstiprināts arī ar spēkā stājušos Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 30.novembra spriedumu un Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 9.oktobra spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420169717, kad administratīvās tiesas pirms Satversmes tiesas sprieduma skatīja pieteicējas prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu un daļēji apmierināja pieteicējas prasījumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 153.pantam fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu tā rezolutīvajā daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu (otrā daļa). Fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu, kurā piedalās tie paši procesa dalībnieki (trešā daļa).

Līdz ar to tiesai vairs nav pamata apšaubīt faktu, ka pieteicējai vispārīgi ir tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu, kas tai radušies, veicot samaksu advokātu birojam par sniegto juridisko palīdzību administratīvā pārkāpuma lietā.

Tāpat lietā konstatējams, ka, Satversmes tiesa, izskatot pieteicējas pieteikumu, ar 2022.gada 25.marta spriedumu lietā Nr. 2021-25-03 noteikumu Nr. 859 3., 4. un 5.punktu, ciktāl tas neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā, atzina par neatbilstošu Satversmes 92.panta pirmajam teikumam no 2017.gada 17.janvāra, kad dienests pieņēma sākotnējo lēmumu par pieteicējai atlīdzināmajiem juridiskās palīdzības izdevumiem.

Lai gan pieteicēja pēc tai labvēlīgā Satversmes tiesas sprieduma atkārtoti vērsās dienestā ar prasījumu atlīdzināt visus juridiskās palīdzības izdevumus, kas nav tikuši atlīdzināti ar dienesta 2017.gada 17.janvāra lēmumu Nr. 22.11-5/339 un administratīvās lietas Nr. A420169717 ietvaros, dienests, ņemot vērā Satversmes tiesas spriedumā minēto, ir daļēji apmierinājis pieteicējas prasījumu. Pieteicēja uzskatot, ka ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu atlīdzinājumu apmērs (no sākotnēji prasītajiem 22 393,04 *euro* pieteicējai šobrīd ir atlīdzināti 953,48 *euro)* ir nesamērīgi mazs, pieteicēja ir atkārtoti vērsusies tiesā.

Līdz ar to tiesai ir jāpārbauda, vai dienests atkārtoti izvērtējot pieteicējas prasījumu par mantiskos zaudējumu atlīdzināšanu ir noteicis atlīdzinājumu par juridiskās palīdzības sniegšanu saprātīgā apmērā.

[10] Lai pierādītu pieteicējas izdevumus par saņemto juridisko palīdzību, pieteicēja ir iesniegusi advokātā biroja rēķinus (*lietas 76.-93.lapa*), kuriem ir pievienota specifikācija, kurā norādīti attiecīgajās dienās veiktie darbi, tam patērētais laiks un kopējā summa par visiem darbiem.

Pieteicēja vēlas, lai dienests tai atlīdzina izdevumus par juridisko palīdzību, ko pieteicēja ir saņēmusi no 2012.gada 29.februāra, kad tika uzsākta dienesta pārbaude un pēc kā 2012.gada 1.martā tika sastādīts mantu un dokumentu uzskaites un izņemšanas protokols, līdz 2016.gada 13.septembrim, kad ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2016.gada 12.septembra spriedumu Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 21.septembra spriedums, ar kuru atcelts dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmums, atstāts negrozīts.

Visos rēķinos ir atsauce uz 2009.gada 30.jūlija juridiskās palīdzības līgumu Nr. 300709/604, kas noslēgts starp pieteicēju un advokātu biroju (*lietas 134.-135.lapa*). Saskaņā ar minētā līguma 6.2.punktu pieteicēja piekrīt maksāt pēc darba stundu likmju aprēķina, kas noteikta no 35-150 Ls par jurista darba stundu, atkarībā no konkrētā uzdevuma veikšanai iesaistītā jurista pieredzes un juristam noteiktās stundu likmes.

Pieteicēja ir saņēmusi juridisko palīdzību administratīvā pārkāpuma procesā, kad lieta tika skatīta dienestā, gan divas reizes vēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā, gan vēršoties administratīvajā tiesā, gan Satversmes tiesā.

[11] Pieteicējas izdevumi saistībā ar saņemto juridisko palīdzību ir bijuši lielāki par noteikumos Nr. 859 paredzēto atlīdzinājumu. Līdz ar to tālāk izvērtējams, vai pieteicējas prasītais atlīdzinājums ir uzskatāms par atlīdzinājumu saprātīgā apmērā.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajai daļai un noteikumos Nr. 859 ietvertajām tiesību normām izdevumi par juridiskās palīdzības sniegšanu var tikt atlīdzināti tikai minētajos noteikumos paredzētajā apmērā.

Satversmes tiesa sprieduma 16.2.punktā norādīja, ka līdz brīdim, kad stāsies spēkā regulējums, ar kuru Ministru kabinets būs izpildījis savu pienākumu, kas tam noteikts Satversmes 92.panta pirmajā teikumā, tiesību normu piemērotājam tām personām, kurām ar juridisko palīdzību saistīti izdevumi radušies valsts prettiesiskas rīcības rezultātā, tiesības uz taisnīgu tiesu jānodrošina, tieši piemērojot Satversmes 92.panta pirmo teikumu un šī sprieduma atziņas un nosakot ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā. Kopš Satversmes tiesas sprieduma noteikumos Nr. 859 nav izdarīti grozījumi.

Kā izriet no Satversmes tiesas sprieduma, lemjot par juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu, tiesai katrā gadījumā ir jāpārbauda, vai noteikumos ietvertais atlīdzināmo izdevumu apmērs nodrošina ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā. Vienlaikus Satversmes tiesas spriedumā ir noteikts, ka līdz brīdim, kad stāsies spēkā regulējums, ar kuru Ministru kabinets būs izpildījis savu pienākumu, kas tam noteikts Satversmes 92.panta pirmajā teikumā, tiesību normu piemērotājam tām personām, kurām ar juridisko palīdzību saistīti izdevumi radušies valsts prettiesiskas rīcības rezultātā, tiesības uz taisnīgu tiesu jānodrošina, tieši piemērojot Satversmes 92. panta pirmo teikumu un šā sprieduma atziņas un nosakot ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā (*sprieduma 16.2.punktu*). Kopš Satversmes tiesas sprieduma noteikumos Nr. 859 nav izdarīti grozījumi.

Satversmes tiesa minētajā spriedumā ir atsaukusies uz tās iepriekš secināto, ka tiesiskumam neatbilstu ne tāda situācija, ka valsts vispār nenoteiktu nekādu kārtību tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanai, nedz arī tāda situācija, ka valsts paredzētu pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību

saistītos izdevumus bez jebkādas izvērtēšanas. Satversmes tiesa atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas norādīto, ka, vērtējot ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu atlīdzinājuma saprātīgo apmēru katrā konkrētajā lietā, jāņem vērā tas, cik attiecīgā lieta ir sarežģīta un kādi tiesību jautājumi tajā risināti, kā arī tas, kā noritējis tiesas process. Satversmes tiesa atsaucās arī uz Eiropas Savienības Tiesas norādīto, ka katrā lietā ir jāveic juridiskās palīdzības izdevumu apmēra objektīva analīze, proti, jānovērtē, cik objektīvi un atbilstoši konkrētās lietas apstākļiem pamatoti šie izdevumi ir radušies, tostarp jānovērtē arī piemērojamā tiesiskā regulējuma un procedūru sarežģītība. Lemjot par apmēru, kādā atlīdzināmi ar juridisko palīdzību saistītie izdevumi, jāņem vērā, ciktāl šie izdevumi bijuši saprātīgi nepieciešami un ciktāl visi lietas dalībniekam radušies izdevumi nav pārmērīgi. Satversmes tiesa norādīja, ka atbilstoši tiesiskas valsts principam, lai tiktu nodrošinātas personas tiesības uz pieeju tiesai un tiesības saņemt kvalificētu juridisko palīdzību, tiesiskajam regulējumam ir jābūt tādam, kas neattur personu no vēršanās tiesā vispār vai nerada tādu situāciju, ka pēc tiesas procesa persona nonāk finansiāli neizdevīgākā situācijā nekā pirms tam, ja personai radušies izdevumi ir bijuši objektīvi pamatoti un nepieciešami. Šāds tiesiskais regulējums sasniegtu mērķi – atlīdzināt ar juridisko palīdzību saistītos nepieciešamos izdevumus saprātīgā apmērā. Savukārt Augstākā tiesa skaidrojusi, ka jāņem vērā, ka personu noligtā samaksa par juridisko palīdzību pati par sevi ne vienmēr ir adekvāta nepieciešamajam un faktiski ieguldītajam darbam. Līdz ar to, lemjot par personai piešķiramā atlīdzinājuma apmēru, ir nepieciešams, no vienas puses, nodrošināt ikviena indivīda tiesības uz kvalificētu juridisko palīdzību un, no otras puses, saprātīgi un efektīvi izmantot valsts budžeta līdzekļus (*sprieduma 11., 14.2., 14.3. un 16.2. punkts un tajā minētā judikatūra*).

Tādējādi, izvērtējot prasījumu par šādu izdevumu atlīdzinājumu, tiesai jāvērtē atlīdzināmo izdevumu apmērs, ņemot vērā lietas sarežģītību, risināmos tiesību jautājumus un procesa norisi, samērojot objektīvi pamatotus un nepieciešamus izdevumus ar valsts interesi neatlīdzināt pārmērīgus izdevumus pilnā apmērā. Attiecīgi pēc šiem kritērijiem izvērtējams, vai konkrētajā gadījumā noteikumos Nr. 859 noteiktais zaudējumu atlīdzinājums ir saprātīgs, un, ja būtu atzīstams, ka tas tāds nav, – kāds atlīdzinājums ir atbilstošs.

[12] Lai to izlemtu, vai pieteicēju prasītais atlīdzinājums par minētajiem izdevumiem ir uzskatāms par atlīdzinājumu saprātīgā apmērā, tiesa uzskata, ka būtu jāaplūko noteikumi Nr. 1493, jo noteikumi Nr. 859 tika izstrādāti pēc analoģijas ar noteikumiem Nr. 1493. Noteikumi Nr. 1493 atšķirībā no noteikumiem Nr. 859 ir regulāri pārskatīti un precizēti, palielinot atlīdzības apmēru par noteiktajām juridiskās palīdzības pozīcijām, ievērojot veiktās juridiskās palīdzības sniedzēju aptaujas un pētījumu par juridisko pakalpojumu tirgus cenām (*Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta sprieduma lietā Nr. 2021-25-03 14.punktu*).

Pēdējie grozījumi noteikumu Nr. 1493 9.punktā veikti 2021.gada 1.jūlijā. Saskaņā ar šo grozījumu anotāciju noteikumu projekta mērķis ir pieejamo budžeta līdzekļu ietvaros (neprasot papildu valsts budžeta līdzekļus) palielināt valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniedzēju atlīdzības apmērus, ņemot vērā Juridiskās palīdzības administrācijas ierosinājumus. Grozījumu projektā minētās pozīcijas paaugstināt ir izvēlētas, vērtējot minēto dokumentu sagatavošanas sarežģītību un ieguldīto laiku dokumentu sagatavošanā. Tāpat tika vērtētas šā brīža zvērinātu advokātu sniegto pakalpojumu tirgus cenas, kas parāda, ka tieši šajās sniegtās juridiskās palīdzības pozīcijās tā sauktā tirgus cena ir salīdzinoši augstāka. Tirgus izcenojums apelācijas sūdzībai ir vidēji no 150 *euro* līdz 450 *euro*, kasācijas sūdzībai – vidēji no 250 *euro* līdz 510 *euro*, procesuālo dokumentu sagatavošana – vidēji no 50 *euro* līdz 1000 *euro*, pārstāvība tiesas sēdē – vidēji no 50 *euro* līdz 500 *euro*. Ņemot vērā, ka minētie advokātu sniegto pakalpojumu izcenojumi ir nesalīdzināmi augstāki par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniedzējiem izmaksājamiem atlīdzības apmēriem atbilstoši noteikumos Nr. 1493 paredzētajiem, tad Tieslietu ministrijas ieskatā noteikumu projektā piedāvātais atlīdzības paaugstinājuma risinājums ir taisnīgākais un efektīvākais, ņemot vērā šobrīd pieejamos valsts budžeta līdzekļus. Tāpat ir jānorāda, ka šī noteikumu projekta mērķis ir vairāk vērsts uz atlīdzības apmēru paaugstināšanu civillietās, administratīvajās lietās un pārrobežu strīdu lietās (*https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/c5424075-cf15-4e1e-a38c-25e54a049324*).

Līdz ar to, vērtējot individuālo ar juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzinājumu saistīto gadījumu, noteikumos Nr. 1493 noteikto atlīdzinājuma apmēru var izmantot, ciktāl šie noteikumi paredz lielākas summas nekā noteikumi Nr. 859.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka dienests, nosakot atlīdzinājuma apmēru, pamatoti ir ņēmis vērā noteikumos Nr. 1493 ietvertās juridiskās palīdzības atlīdzinājuma takses.

[13] Tālāk tiesa no advokātu biroja izrakstītajiem rēķiniem vērtēs, konkrēti kāda veida juridiskā palīdzība pieteicējai sniegta, cik lieli izdevumi pieteicējai ir radušies un kādā apmērā tie pieteicējai ir atlīdzināmi.

Vienlaikus tiesa norāda, ka noteikumi Nr. 859 noteic maksimālo apmēru, kādā ar juridisko palīdzību saistītās izmaksas atlīdzina privātpersonai, ja tai valsts pārvaldes iestādes rīcības dēļ nodarīts mantisks zaudējums vai personisks kaitējums. Šo noteikumu 3.punktā precizēti ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu veidi un apmērs, kādā valsts tos atlīdzina personai. Savukārt šo noteikumu 4. un 5.punktā paredzēts maksimālais apjoms, ko personai atlīdzina par šo noteikumu 3.punktā minētajām pozīcijām vienas lietas ietvaros. Satversmes tiesas spriedumā ir vērtēta noteikumu Nr. 859 3., 4. un 5.punktā noteiktā ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu atlīdzinājuma apmēra atbilstība Satversmei. Satversmes tiesa nav vērtējusi ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu veidus un apjomu. Līdz ar to noteikumos Nr. 859 noteiktie ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu veidi un apjomi ir spēkā esoši.

Par pieteicējai sniegto juridisko konsultāciju

[13.1] Saskaņā ar noteikumu Nr. 859 3.1.apakšpunktu un 4.punktu valsts atlīdzina izmaksas vienai personai par sniegtu juridisko konsultāciju – 30 *euro* stundā, ne vairāk kā piecas stundas vienas lietas ietvaros

Savukārt noteikumu Nr. 1493 9.1.apakšpunkts un 10.punkts nosaka, ka juridiskās palīdzības sniedzējam par juridisko palīdzību vienai personai civillietā, administratīvajā lietā un pārrobežu strīda lietā, proti, par ar sniegtu juridisko konsultāciju, valsts maksā 30 *euro* stundā, ne vairāk par septiņām stundām vienas lietas ietvaros.

Līdz ar to secināms, ka abos noteikumos atlīdzināmais apmērs par sniegtu juridisko konsultāciju ir vienāds, bet atšķiras maksimālais apjoms, proti konsultāciju stundas vienas lietas ietvaros. Noteikumos Nr. 859 tās ir piecas stundas, bet noteikumos Nr. 1493 septiņas stundas.

Dienests Lēmumā ir secinājis, ka pieteicējai ir atlīdzināmi 210 *euro* (30 *euro* * 7 stundas) par sniegtajām juridiskajām konsultācijām septiņu stundu apmērā pēc analoģijas ar noteikumu Nr. 1493 9.1.apakšpunktu un 10.punktu.

[13.2] Kā izriet no lietas materiāliem, lai panāktu dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmuma atcelšanu, pieteicējai bija nepieciešamas četras tiesvedības: 1) sākotnēji pārsūdzot dienesta lēmumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, kura atteica ierosināt administratīvā pārkāpuma tiesvedību. Rīgas apgabaltiesa ar 2012.gada 12.oktobra lēmumu atstāja spēkā Centra rajona tiesas lēmumu, vienlaikus norādot, ka dienesta lēmums ir pārsūdzams Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā; 2) ņemot vērā minēto norādi, pieteicēja iesniedza pieteikumu administratīvajā tiesā, kur sākotnēji tiek ierosināta administratīvā lieta Nr. A420556912, bet pēc tam tika izbeigta; 3) ņemot vērā, ka likumdevējs nebija paredzējis tiesisko regulējumu dienesta lēmuma pārsūdzēšanai, pieteicēja vērsās Satversmes tiesā, kur tika ierosināta lieta, bet pēc tam izbeigta, jo likumdevējs veica grozījumus normatīvajos aktos, kas ļāva pieteicējai pārsūdzēt dienesta lēmumu vispārējās jurisdikcijas tiesā; 4) pieteicēja vērsās Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā, kur tika ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta Nr. 130039415 un tika atcelts dienesta lēmums.

No brīža, kad dienests uzsāka pārbaudi, un visu šo četru tiesvedību laikā pieteicējai ir sniegta juridiskā konsultācija. Noteikumos Nr. 1493 un Nr. 859 atlīdzinājuma apmērs ir noteikts vienas lietas ietvaros. Ņemot vērā, ka minētajos noteikumos ir uzskaitīti juridiskās palīdzības veidi, tiesa secina, ka likumdevējs ir domājis atlīdzību vienas tiesvedības ietvaros. Dienests ir atlīdzinājis par sniegtajām juridiskajām konsultācijām septiņu stundu apmērā

vienas tiesvedības ietvaros, līdz ar to tiesai jāpārbauda, cik stundas ir sniegta konsultācija katrā no četrām tiesvedībām.

[13.3] Advokātu biroja 2012.gada 5.aprīļa rēķinā norādīts, ka 2012.gada 5., 6. un 29.martā bijusi tikšanās ar pieteicēju (*lietas 93.lapa*). Tikšanās ir notikusi laikā, kad lieta atradās iestādes stadijā. Šajā sakarā tiesa norāda, ka vārdi „vienas lietas ietvaros" aptver gan iestādes stadiju, gan tiesas stadiju, jo tā ir viena lieta, tikai dažādās stadijās. Ne Zaudējumu atlīdzināšanas likums, ne noteikumi Nr. 859 un Nr. 1493 atsevišķi neizdala izmaksas, kas personai saistībā ar juridisko palīdzību radušās administratīvajā procesā iestādē un administratīvajā procesā tiesā. Tas nozīmē, ka noteikumu Nr. 1493 9.1.apakšpunkts un 10.punkts liedz atlīdzināt pieteicējai izmaksas par juridiskajām konsultācijām vairāk kā par septiņām stundām, neatkarīgi no tā, vai juridiskās konsultācijas sniegtas saistībā ar administratīvā pārkāpuma lietu iestādē vai tiesā.

Tādējādi pieteicējai sniegtās juridiskās konsultācijas, kas ir notikušas, kad lieta vēl atradās dienestā, tiesas pieskaita pie konsultācijām, kas pieteicējai ir sniegtas, kad Lēmums pirmo reizi tika pārsūdzēts Centra rajona tiesā. Attiecīgi arī konsultācijas, kas ir notikušas starp tiesvedībām, gatavojot pieteikumu iesniegšanai tiesā, tiek pieskaitītas pie ierosinātās tiesvedības.

[13.4] Zemāk norādītajā tabulā ir norādītas pieteicējai sniegtās konsultācijas, kuras ir atspoguļotas advokātu biroja rēķinos. Rēķinos ir uzskaitītas dienas, tajā dienā veiktie darbi, advokāta iniciāļi, kurš ir veicis konkrētos darbus, un patērētais laiks stundās (minūtes atspoguļotas daļās attiecībā pret stundu). Ja pie viena laika uzskaites ir veiktas vairākas darbības, tad tās tiek sadalītas proporcionāli attiecībā pret norādīto laiku, jo konsultāciju sniegšanas laiks atsevišķi nav izdalīts. Vienas stundas likme tiek aprēķināta rēķinā norādīto kopējo honorāra summu izdalot ar kopēju stundu skaitu, jo konkrētas izmaksas par konkrētā uzdevuma veikšanu rēķinā nav norādītas.

1) Iestādes stadijas un vēršanās ar pieteikumu Centra rajona tiesā		Kopā 7 h 34 min 677,77 Ls
05.03.2012. (rēķins lietas 93.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	2,5 h : 3 darbībām = 0,83 h~49 min (0,83*60%)
	Tikšanās ar klienta pārstāv.	15 h : 4 darbībām = 3,75 h~3 h 45 min Kopā: 0,83 + 3,75 = 4,58 h~4 h 34 min 6590,00 Ls : 70,60 h = 93,34 Ls stundā 93,34 Ls * 4,58 h = 427,49 Ls
06.03.2012. (rēķins lietas 93.lapas otra puse)	Tikšanās ar klienta pārstāv.	6 h : 6 darbībām = 1 h 93,34 Ls
29.03.2012(rēķins lietas 93.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	1,20 h : 2 darbībām = 0,60 h~36 min 93,34 Ls * 0,60 h = 56 Ls
28.08.2012 (rēķins lietas 91.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	2 h : 3 darbībām = 0,66 h~39 min 745,00 Ls : 11,00 h =67,72 Ls stundā 67,72 Ls * 0,66 h = 44,69 Ls
04.09.2012 (rēķins lietas 90.lapas otra puse)	Tikšanās ar /pers. A/	1,50 h : 2 darbībām = 0,75 h~45 min 127,50 Ls : 1,70 h = 75,00 Ls stundā 75,00 Ls * 0,75 h = 56,25 Ls
2) Tiesvedība administratīvajā tiesā (lieta Nr.A420556912)		Kopā 8 h 22 min 405,97 Ls + 614,31 Euro
17.10.2012 (rēķins lietas 89.lapas otra puse)	Tikšanās ar /pers. A/	1,20 h~1h 12 min 225,00 Ls:3 h= 75,00 Ls stundā 75,00 Ls * 1,20 h= 90 Ls
09.12.2013 (rēķins lietas 88.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	2,50 h~2h 30 min 3943,49 Ls:31,20 h= 126,39 Ls stundā 126,39 Ls * 2,50 h= 315,97 Ls
06.01.2014 (rēķins lietas 87.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	2,20 h :3 darbībām = 0,73h~ 43 min 5367,00 Euro:40,80 h= 131.54 Euro stundā 131.54 Euro * 0,73 h= 96,02 Euro
07.01.2014 (rēķins lietas 87.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	3 h :2 darbībām = 1,50h~1h 30 min 5367,00 Euro:40,80 h= 131.54 Euro stundā 131.54 Euro * 1,50 h= 197,30 Euro
08.01.2014 (rēķins lietas 87.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	Kopā 8,30 h mīnuss 1 h tiesas sēde = 7,30. 7,30 h : 3 darbībām = 2,44 h~ 2 h 27 min 5367,00 Euro : 40,80 = 131,55 Euro stundā 131,55 Euro * 2,44 = 320,99 Euro
3) Tiesvedība Satversmes tiesā		Kopā 1 h 45 min 246,65 Euro

13.03.2014 (rēķins lietas 86.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	1,50 h :2 darbībām = 0,75h~ 45 min 2409,00 Euro:19,80 h= 121,66 Euro stundā 121,66 Euro * 0,75 h= 91,24 Euro
24.03.2014 (rēķins lietas 86.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	0,60 h :2 darbībām = 0,30h~ 18 min 2409,00 Euro:19,80 h= 121,66 Euro stundā 121,66 Euro * 0,30 h= 36,49 Euro
22.07.2014 (rēķins lietas 85.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	0,70 h~ 42 min 3220,00 Euro:19,00 h= 168,89 Euro stundā 168,89 Euro * 0,70 h= 118,92 Euro
4) Tiesvedība rajona tiesā (administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 130039415)		Kopā 6 h 46 min 863,92 Euro
08.04.2015 (rēķins lietas 83.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	0,80 h :3 darbībām = 0,26 h~ 15 min 720,00 Euro:10,10 h= 71,28 Euro stundā 71,28 Euro * 0,26 h= 18,53 Euro
29.10.2015 (rēķins lietas 81.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	0,50 h : 2darbībām = 0,25 h~ 15 min 1014,00 Euro:7,80 h= 130 Euro stundā 130,00 Euro * 0,25 h= 32,50 Euro
18.03.2016 (rēķins lietas 79.lapas otra puse)	Saruna ar klientu	0,20 h ~ 12 min 156,00 Euro:1,20 h= 130.00 Euro stundā 130,00 Euro * 0,20 h= 26,00 Euro
12.05.2016 (rēķins lietas 78.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	2,50 h mīnus 1 h tiesas sēde= 1,50h:2=0,75h ~ 45 min 2890,00 Euro:22,50 h= 128,44 Euro stundā 128,44 Euro * 0,75 h= 96,33 Euro
12.08.2016 (rēķins lietas 77.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	3h 2171,00 Euro:16,70 h= 130,00 Euro stundā 130,00 Euro * 3 h= 390,00 Euro
31.08.2016 (rēķins lietas 77.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	4,50 h :4 darbībām = 1,12 h~ 1h 7 min 2171,00 Euro:16,70 h= 130,00 Euro stundā 130,00 Euro * 1,12 h= 145,60 Euro
12.09.2016 (rēķins lietas 76.lapas otra puse)	Saziņa ar klientu	0,60 h :3 darbībām = 0,20 h~ 12 min 3190,00 Euro:24,70 h= 129,14 Euro stundā 129,14 Euro * 0,20 h= 25,82 Euro
13.09.2016 (rēķins lietas 76.lapas otra puse)	Tikšanās ar klientu	1h 3190,00 Euro:24,70 h= 129,14 Euro stundā

No tabulā norādītā, secināms, ka, lai gan pirmajā un otrajā tiesvedībā pieteicējai ir sniegtas konsultācijas vairāk kā septiņu stundu apmērā, atbilstoši noteikumu Nr. 1493 10.punktam pieteicējai būtu atlīdzināmas juridiskās konsultācijas katrā tiesvedībā septiņu stundu apmērā.

Par atlīdzinājuma apmēru, redzams, ka izdevumi par saņemto juridisko konsultāciju ir bijuši lielāki par noteikumos Nr. 1493 paredzēto atlīdzinājumu. Kā jau iepriekš tika minēts, dienests pēc analoģijas ir piemērojis noteikumos Nr. 1493 noteikto atlīdzinājuma apmēru un apjomu. Tiesa jau iepriekš norādīja, ka noteikumos Nr. 1493 noteiktais atlīdzinājuma apmērs ir regulāri pārskatīts un noteikts ņemot vērā aktuālās juridisko pakalpojumu tirgus cenas. Līdz ar to noteikumos Nr. 1493 9.1.apakšpunktā noteiktais atlīdzinājuma apmērs ir atbilstošs.

Par saņemto juridisko konsultāciju laikā, kad tika gatavots pieteikums Satversmes tiesai un tika ierosināta lieta, tiesa atzīst, ka ir piemērojams noteikumu Nr.1493 8.[1] 1.apakšpunkts, kas noteic, ka par sniegtu juridisko konsultāciju Satversmes tiesas procesā ir atlīdzināmi 40 *euro* stundā.

Ņemot vērā, ka dienests pieteicējai ir atlīdzinājis par sniegtajām konsultācijām septiņu stundu apmērā, kas aptver 1) tiesvedības laikā sniegtās konsultācijas, tiesa nolemj papildus pieteicējai atlīdzināt septiņas stundas par sniegtajām konsultācijas administratīvajā tiesvedībā (7 * 30 *euro* = 210 *euro*), divas stundas par sniegtajām konsultācijām Satversmes tiesas procesā (2 * 40 *euro* = 80 *euro*) un septiņas stundas par sniegtajām konsultācijām pēdējā tiesvedībā administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 130039415 (7 * 30 *euro* = 210 *euro*), ņemot vērā, ka samaksu par juridisko konsultāciju aprēķina par pilnām stundām (noteikumu Nr. 1493 2.1.apakšpunkts).

Līdz ar to kopā par pieteicējai sniegto juridisko konsultāciju pieteicējai papildus būtu atlīdzināmi 500 *euro*.

Par pārstāvību tiesas sēdē

[13.5] Saskaņā ar noteikumu Nr. 859 3.7.apakšpunktu un noteikumu Nr. 1493 9.7.apakšpunktu valsts atlīdzina izmaksas vienai personai par pārstāvību tiesas sēdē 40 *euro* stundā.

Dienests pieteicējai ir atlīdzinājis 80 *euro* (40 *euro* * 2 stundas) par pārstāvību 2016.gada 12.maija un 1.septembra tiesas sēdē Rīgas apgabaltiesā administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 130039415, katra sēde ilga vienu stundu (*lietas 133.lapa*).

Advokāta izmaksas par piedalīšanos 2016.gada 12.maija tiesas sēdē ir atspoguļotas 2016.gada 15.jūnija rēķinā (*lietas 78.lapas otra puse*), savukārt par 2016.gada 1.septembra tiesas sēdi 2016.gada 20.oktobra rēķinā (*lietas 76.lapas otra puse*). Vienlaicīgi rēķinos ir iekļauts arī laiks, kas pavadīts gatavojoties tiesas sēdēm. No noteikumiem Nr. 859 un Nr. 1493 izriet, ka valsts atlīdzina izmaksas par pārstāvību tiesas sēdē, tomēr atsevišķu izmaksu pozīciju par gatavošanos tiesas sēdei tiesību normas neparedz. Tiesa neapšauba, ka pieteicēja juridiskās palīdzības sniedzējs ir gatavojies tiesas sēdēm, lai pārstāvētu pieteicēju, kā arī tiesai nav pamata apšaubīt pieteicēja pārstāvja uzrādītā gatavošanās laika ilguma patiesumu. Tomēr ir saprotams, kādēļ tiesību normas neparedz šādu atlīdzināmu atsevišķu pozīciju, jo gatavošanās tiesas sēdei ir uzskatāma par neatņemamu pārstāvības tiesas sēdē sastāvdaļu, kas noteic pārstāvības kvalitāti, tas ir, pārstāvja sniegtā pakalpojuma kvalitāti, kas savukārt noteic pašas pārstāvības tiesas sēdē atlīdzības apmēru.

No advokātu biroja 2014.gada 10.februāra rēķina, izriet, ka tajā ir iekļauta pārstāvība 2014.gada 8.janvāra tiesas sēdē, kā arī gatavošanās tiesas sēdei (*lietas 87.lapas otra puse*). Lietā atrodas Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 8.janvāra tiesas sēdes protokols administratīvajā lietā Nr. A420556912, no kura izriet, ka pieteicēju ir pārstāvējis zv. advokāts Matīss Šķiņķis un tiesas sēde ir ilgusi aptuveni vienu stundu (*lietas 123124.lapas*). Līdz ar to pieteicējai papildus ir atlīdzināmi 40 *euro*. Izmaksas par gatavošanos tiesas sēdei nav atlīdzināmas, pamatojoties uz iepriekš norādītajiem argumentiem.

Par dokumentu sastādīšanu, kas nepieciešami lietas izlemšanai

[13.6] Saskaņā ar noteikumu Nr. 859 3.5.apakšpunktu valsts atlīdzina izmaksas vienai personai par tāda dokumenta sastādīšanu, kas nepieciešams lietas izlemšanai (iesniegumi, lūgumi vai paskaidrojumi (izņemot dokumentu par informācijas pieprasīšanu un šo noteikumu 3.2., 3.3. un 3.4.apakšpunktā minētos dokumentus)) – 26 *euro*.

Saskaņā ar minēto tiesību normu, dienests pieteicējai atlīdzināja 78 *euro* (26 *euro* * *3*) par trīs dokumentu sastādīšanu: 1) 2012.gada 30.marta apstrīdēšanas iesniegums dienesta ģenerāldirektoram (*lietas 129.-132.lapa, rēķins 93.lapas otra puse*); 2) 2015.gada 30.oktobra paskaidrojums par dienesta apelācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijai (*lietas 140.-141.lapa, rēķins 81.lapas otra puse*); 3) 2016.gada 9.februāra lūgums atlikt tiesas sēdi Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijai sagatavošanu (*lietas 146.lapa, rēķins 80.lapas otra puse*).

Lai gan no rēķiniem nav izsecināms, cik konkrēti lielas ir bijušas izmaksas par minēto dokumentu sastādīšanu, no rēķina redzams, ka katra dokumenta sastādīšanai advokāts ir veltījis vairākas stundas un advokāta stundu likme ir vairāk nekā 26 *euro*. Līdz ar to pieteicēja vēlas saņemt atlīdzinājumu lielākā apmērā nekā noteikts noteikumu Nr. 859 3.5.apakšpunktā.

Tiesa, izvērtējot noteikumu Nr. 1493 regulējumu, konstatē, ka minēto noteikumu 9.5.apakšpunkts paredz, ka par lietas izšķiršanai nepieciešama dokumenta sastādīšanu, kuram normatīvajos aktos ir noteiktas satura prasības un kura sagatavošanā ir nepieciešamas juridiskās zināšanas (piemēram, viedoklis vai paskaidrojumi (izņemot dokumentu par informācijas pieprasīšanu un šo noteikumu 9.2., 9.3. un 9.4.apakšpunktā minētos dokumentus)), – 25 *euro*, kas ir mazāk nekā par līdzīgu darbību veikšanu noteikts noteikumos Nr. 859. Kā jau minēts sprieduma 12.punktā, minētajos noteikums atlīdzības apmērs ir noteikts, ievērojot veiktās juridiskās palīdzības sniedzēju aptaujas un pētījumu par juridisko pakalpojumu tirgus cenām.

Papildus jāņem vērā, ka pieteicējas lūgums atlikt tiesas sēdi, par kuru dienests jau ir piešķīris atlīdzinājumu, ir vienkāršs procesuāls lūgums, kura sastādīšana neprasa risināt objektīvi sarežģītu juridisku jautājumu un neliecina par netipiski apjomīga darba ieguldījumu.

Tādējādi secināms, ka nav pamata noteikt lielāku atlīdzinājumu nekā tas ir noteikts noteikumos Nr. 859.

Par iepazīšanos ar lietas materiāliem

[13.7] Noteikumu Nr. 859 3.8.apakšpunktā un noteikumu Nr. 1493 9.8.apakšpunktā noteikts, ka valsts atlīdzina izmaksas vienai personai par iepazīšanos ar lietas materiālu vienu sējumu vienas tiesas instances ietvaros – 20 *euro*.

Advokātu biroja 2014.gada 10.februāra rēķina specifikācijas norādīts, ka pieteicēja pārstāvis 2014.gada 6.janvārī ir iepazinies ar lietas materiāliem tiesā (*lietas 87.lapas otra puse)*. Lietas materiālos atrodas uzziņas lapa administratīvajā lietā Nr. A420556912, kurā norādīts, ka pieteicējas pārstāvis zv. advokāts Matīss Šķiņķis 2014.gada 6.janvārī ir iepazinies ar lietas materiāliem (*lietas 112.lapa)*. Iepazīstoties ar administratīvās lietas Nr. A420556912 materiāliem, tiesa secina, ka tā sastāv no viena sējuma.

Tiesai nav pamata apšaubīt, ka pieteicējas aizstāvības īstenošanai tiesā advokātam bija nepieciešams iepazīties ar lietas materiāliem. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicējai ir atlīdzināmi 20 *euro* par iepazīšanos ar lietas materiāliem (viens sējums).

Par pieteikumu un blakus sūdzību sastādīšanu

[13.8] Saskaņā ar noteikumu Nr. 859 3.2.apakšpunktu par pieteikumu un blakus sūdzības sastādīšanu tiek atlīdzināti 50 *euro*, savukārt noteikumu Nr. 1493 9.2.apkšpunkts nosaka lielāku atlīdzinājuma apmēru, proti, 70 *euro*.

Dienests pēc analoģijas saskaņā ar noteikumu Nr. 1493 9.2.apkšpunktu ir atlīdzinājis pieteicēji 350 *euro* (70 *euro* * 6) par četru pieteikumu sastādīšanu (2012.gada 7.augusta sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai (*lietas 117.-119.lapa)*, 2012.gada 18.oktobra pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai (*lietas 113.-116.lapa)*, pieteikumu Satversmes tiesai, 2015.gada 9.aprīļa sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai (*lietas 142.145.lapa*)) un divu blakus sūdzību sastādīšanu (2012.gada 6.septembra blakus sūdzība par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2012.gada 27.augusta lēmumu (*lietas 120.122.lapa)* un 2014.gada 30.janvāra blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.janvāra lēmumu (*lietas 125.-128.lapa*)).

Ņemot vērā minēto, ka dienests ir atlīdzinājis pieteicējai pēc analoģijas saskaņā ar noteikumiem Nr. 1493, tiesa atzīst, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 1493 $8.^1$ 3.apakšpunktu par pieteikuma sastādīšanu Satversmes tiesai būtu atlīdzināmi 400 *euro*. Tā kā dienests ir atlīdzinājis pieteicējai 70 *euro*, pieteicējai papildus ir atlīdzināmi 330 *euro* (400 *euro* – 70 *euro*)

Iepazīstoties ar pieteicējas sastādītajiem dokumentiem, tiesa secina, ka pieteikumā Administratīvajai rajona tiesai, sūdzībā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai norādīta identiska argumentācija, arī abās blakus sūdzībās argumentācija ir līdzīga, līdz ar to katrs dokuments atsevišķi neliecina par netipiski apjomīga darba ieguldījumu.

Šādos apstākļos izdevumus par minēto dokumentu sastādīšanu nav samērīgi atlīdzināt pilnā apmērā.

Tādējādi secināms, ka nav pamata noteikt lielāku atlīdzinājumu nekā tas ir noteikts noteikumos Nr. 1493.

Par normatīvajos aktos neminētajām juridiskas palīdzības izmaksām

[13.9] Kā izriet no advokātu biroja rēķiniem, tajos ir iekļautas arī izmaksas par dokumentu saņemšanu no tiesas, iepazīšanos ar tiem, sarunām par tiesas sēdi, tiesas sēžu audioierakstu klausīšanos, izziņas saņemšanu no Uzņēmumu reģistra, saziņu ar tiesu, nosūtīto e-pastu klientam, normatīvo aktu grozījumu caurskatīšanu, darbu pie lietas, dokumentu sagatavošanu un to iesniegšanai tiesā, pārpilnvarojuma sagatavošanu, iepazīšanos ar lietas materiāliem, kā arī darbības, kas veiktas, pārstāvot pieteicēju dienestā.

Tiesa konstatē, ka noteikumi Nr. 859 un Nr. 1493 neparedz atlīdzināt minētās izmaksas, līdz ar to tās nav atlīdzināmas pieteicējai.

[14] Pieteicējas izdevumi saistībā ar visiem iepriekš uzskaitītajiem saņemtajiem juridiskās palīdzības veidiem ievērojami pārsniedz noteikumu

Nr. 859 3.punktā un noteikumu Nr. 1493 8.[1] 1. un 8.[1] 3.apakšpunktā un 9.punktā norādītās maksimāli atlīdzināmās izmaksas. Līdz ar to tālāk izvērtējams, vai pieteicējas prasītais atlīdzinājums par minētajiem izdevumiem ir uzskatāms par atlīdzinājumu saprātīgā apmērā.

Izvērtējot konkrētās lietas apstākļus, tiesa nekonstatē, ka minētajos noteikumos noteiktais atlīdzināmo izdevumu apjoms vai apmērs nepamatoti ierobežotu pieteicējas tiesības uz taisnīgu tiesu un būtu vērtējams kā nesaprātīgs. Pieteicēja lietā ir prasījusi atlīdzināt visus zaudējumus par saņemtajiem juridiskajiem pakalpojumiem 22 393,04 *euro*, kas ir summa, kas samaksāta juridisko pakalpojumu sniedzējai.

Tiesa nevar piekrist pieteicējai, ka tas vien, ka pieteicēja ir samaksājusi šādu summu juridisko pakalpojumu sniedzējam, nozīmē, ka valstij ir pienākums to atlīdzināt pilnā apmērā, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[14.1] Iepriekš minētās normas paredz atlīdzības apmēra noteikšanas metodi, proti par sniegtajām juridiskajām konsultācijām un pārstāvību tiesas sēdē atlīdzība tiek aprēķināta pēc patērētajām stundām, bet par pārējiem juridiskās palīdzības veidiem ir noteikta fiksēta summu par šādu dokumentu sagatavošanu, kura nav atkarīga no sagatavošanai iztērēto stundu skaita. Savukārt pieteicējas juridiskās palīdzības sniedzējs ir aprēķinājis atlīdzību par visas juridiskās palīdzības sniegšanu pēc likmes stundā.

Tiesai nav pamata apšaubīt, ka pieteicējas pārstāvji ir patērējuši rēķinos norādīto laiku juridiskās palīdzības sniegšanai, proti, juridiskās palīdzības sniedzēja rēķinos atspoguļotās pūles bija nepieciešamas pareizai lietas izskatīšanai un bija lietderīgas pārsūdzētā lēmuma pārsūdzības procesā. Juridiskā palīdzība bija adekvāta nepieciešamajam un faktiski ieguldītajam darbam. Taču, ņemot vērā, ka valsts izmaksā fiksēto summu par juridiskās palīdzības sniegšanu, nevis atlīdzību pēc stundu likmes, izņemot par sniegtajām juridiskajām konsultācijām un pārstāvību tiesas sēdē, tiesai nav pamata mainīt šo sistēmu, nosakot atlīdzību pēc stundu skaita par pieteikumu, blakus sūdzību un dokumentu sastādīšanu.

[14.2] Tāpat tiesa ņem vērā, ka advokātu sniegto strīdus pakalpojumu izcenojumi, proti, zvērinātu advokātu noteiktais atlīdzības apmērs par procesuālā dokumenta sagatavošanu var tikt noteikts vidēji no 50 *euro* līdz 1000 *euro*, un advokāta izvēle tajā skaitā ir atkarīga no juridiskās palīdzības saņēmēja maksātspējas. Satversmes tiesas spriedumā atspoguļota Latvijas Zvērinātu advokātu padomes sniegtā informācija, ka vidēji advokāta atlīdzība par vienu darba stundu Latvijā ir 60 *euro* (*sprieduma 8.punkts*). Kā redzams no spriedumā esošas tabulas laika posmā no 2012.gada līdz 2016.gadam pieteicējas advokātu aptuvenā atlīdzība par vienu darba stundu ir bijusi daudz reizes lielāka nekā 2022.gadā. Lai gan tiesas rīcībā nav informācijas kāda vidēji bija advokāta atlīdzība par vienu darba stundu Latvijā laika posmā no 2012.gada līdz 2016.gadam, tomēr ņemot vērā, ka katru gadu ir bijis cenu kāpums, tiesa secina, ka minētajā laika posmā advokāta izmaksas atlīdzība par vienu darba stundu noteikti bija mazākas nekā 2022.gadā. Līdz ar to tiesa atzīst, ka atlīdzinājuma apmērs par vienu advokāta darba stundu nav tāds, kura atlīdzināšana no publiskas personas budžeta līdzekļiem būtu saprātīga.

Dienests un tiesa ir nolēmusi atlīdzināt pieteicējai izdevumus piemērojot arī noteikumos Nr. 1493 noteikto atlīdzinājuma apmēru (ciktāl šie noteikumi paredz lielākas summas nekā noteikumi Nr. 859), kuri ir regulāri pārskatīti. Turklāt atlīdzinājuma apmērs ir noteikts pēc šobrīd spēkā esošā regulējuma, lai gan faktiski pieteicēja juridisko palīdzību saņēma laika posmā no 2012.gada līdz 2016.gadam, kad normatīvajos aktos bija noteikts zemāks atlīdzinājuma apmērs.

[14.3] Izvērtējot lietas izskatīšanas gaitu iestādē un tiesā, tiesa secina, ka administratīvā pārkāpuma lieta pati par sevi nebija sarežģīta, proti, tika pārsūdzēts dienesta lēmums par pieteicējai piederošas preces izņemšanu. Iemesls kādēļ tiesvedības bija vairākas un dienesta 2012.gada 24.jūlija lēmuma pārsūdzības process ievilkās gandrīz četru gadu garumā bija tas, ka nebija normatīvā regulējuma, kas paredzētu pieteicējai vērsties tiesā, lai pārsūdzētu dienesta lēmumu. Proti, vispirms kļūdaini vēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā, pēc tam administratīvajā tiesā, bet pēc tam, kad pieteicēja bija vērsusies Satversmes tiesā un likumdevējs bija veicis grozījumus normatīvajos aktos, pieteicēja realizēja savas tiesības, pārsūdzot dienesta lēmumu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Neskaidrība par strīda risināšanas procesuālo kārtību radīja nepieciešamību saņemt papildu konsultācijas, sagatavot dokumentus tiesām, kas attiecīgi arī palielināja pieteicējas izdevumus par juridisko palīdzību. Tomēr jāņem vērā spriedumā iepriekš minētais, ka, pārsūdzot dienesta lēmumu, pieteikumā Administratīvajai rajona tiesai, sūdzībā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai norādīta identiska argumentācija, arī abās blakus sūdzībās argumentācija ir līdzīga. Līdz ar to juridiskās palīdzības sniedzējiem minēto dokumentu sastādīšana nav prasījusi lielas pūles, kas neliecina par lietas sarežģītību.

[14.4] Saskaņā ar tiesu prakses atziņām atbilstīgs atlīdzinājums nenozīmē, ka personai tiek garantēta pilnīga zaudējumu jeb izdevumu atlīdzība. Ierobežota zaudējumu atlīdzināšanas kārtība par juridisko palīdzību ir noteikta, balstoties uz saprātīgiem apsvērumiem, kas vērsti uz valsts finanšu resursu efektīvu izmantošanu un to, lai tiktu nodrošinātas ikviena tiesības uz advokāta palīdzību. Personas subjektīvai vēlmei saņemt visu izdevumu atlīdzinājumu ir pretnostatāmas valsts objektīvās iespējas nodrošināt tiesvedības sistēmas efektīvu funkcionēšanu, ņemot vērā citu personu tiesības un pieejamos resursus, kā arī vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām (*Augstākās tiesas 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-131/2019 7.punktu*).

Secīgi, tā kā, lemjot par personai piešķiramā atlīdzinājuma apmēru, ir nepieciešams, no vienas puses, saprātīgi un efektīvi izmantot valsts budžeta līdzekļus un nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām, un, no otras puses, nodrošināt pieteicējas tiesības uz kvalificētu juridisko palīdzību, un ņemot vērā, ka strīdus izdevumi bija atkarīgi no juridiskās palīdzības saņēmēja maksātspējas un arī no tādiem aspektiem kā izraudzītā juridiskās palīdzības sniedzēja prakses vieta, reputācija, kā arī praktizēšanas ilgums, tiesa uzskata par samērīgu noteikto zaudējumu atlīdzinājumu.

[15] Ņemot vērā iepriekš konstatēto, tiesa secina, ka pieteicējas prasījums par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu ir apmierināms daļā – atlīdzinot 890 *euro* un atbilstoši noteikumu Nr. 859 3.[1] punktam par minētajām izmaksām atlīdzinot arī pievienotās vērtības nodokļa summu 186,90 *euro* (21 % no 890 *euro*), ko juridiskās palīdzības sniedzējs savā rēķinā par attiecīgo sniegto juridisko palīdzību ir iekļāvis, kas kopumā veido atlīdzināmos izdevumus 1079,90 *euro*. Savukārt mantisko zaudējumu atlīdzinājums pārējā daļā iepriekš norādīto apsvērumu dēļ atzīstams par pārmērīgu, tādēļ šajā daļā prasījums ir noraidāms.

[16] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicēja par pieteikuma iesniegšanu tiesā samaksāja valsts nodevu 30 *euro*. Ievērojot minēto un to, ka pieteikums ir apmierināms daļēji, no Latvijas Republikas kā no atbildētājas lietā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, par labu pieteicējai piespriežama tās samaksātā valsts nodeva par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 "Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktam valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246. – 251.pantu, 254.pantu un 289. – 291.pantu, tiesa

nosprieda:

apmierināt SIA /Nosaukums A/ pieteikumu daļēji;

uzlikt pienākumu Valsts ieņēmumu dienestam viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt SIA /Nosaukums A/ (reģ. Nr. /reģistrācijas numurs/) mantiskos zaudējumus par saņemto juridisko palīdzību 1079,90 *euro*;

piespriest no Latvijas Republikas par labu SIA /Nosaukums A/ (reģ. Nr. /reģistrācijas numurs/) tās samaksāto valsts nodevu 30 *euro*, atlīdzinot to no Valsts ieņēmumu dienesta budžeta līdzekļiem;

pārējā daļā pieteikumu noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese S. Audzere